

לכבוד משפחת בעלז

## מתן על הפרק

התכנית השש-שנתית המקוונת  
ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

בניגוד לספר שמואל, בו מופיע סיפור פרץ עוזא רק לאחר תיאור של דרכו הארוכה של דוד למלוכה, ומלחמות דוד, בדברי הימים הניסיון להעלות את הארון לירושלים מופיע בראשית תיאור מלוכתו (פרק י"ג) ומדגיש את חשיבותה של ירושלים, ומרכזיותה במלכותו של דוד. ההבדל המרכזי בין דברי הימים למקבילה בשמואל הוא שדברי הימים מפנה את האחריות לתוצאות ההרסניות של האירוע מעוזא לדוד. בפרק י"ד מתוארת מלחמת דוד בפלשתים בה מתבטל דוד לחלוטין לפני הקב"ה ומוסר לו את גורל המלחמה בכל אחד משלביה. דבקות זו מביאה לניצחון על פלשתים ומהווה תיקון לחטאו בהעלאת הארון.

### 1.

השוו את סיפור העלאת הארון בדה"א פרקים י"ג, ט"ו לסיפור בשמ"ב ו'א-כ ורשמו לעצמכם את ההבדלים העיקריים. (מה מוסיף בעל דברי הימים, ועל מה הוא פוסח? מי מעלה את ארון ה' בסופו של דבר בכל אחד מהספרים? וכו')

### 2.

עיינו בפרק י"ג, "על אשר שלח" והשוו לשמ"ב ו'ז, כיצד מפרש הכתוב בדה"א את הפס' הקשה בשמואל?

### 3.

בפס' ט נקרא המקום "גורן כידן" ואילו במקבילה בשמואל נקרא המקום "גורן נכון" (שם פס' ו) עיינו במפרשים, כיצד הם מסבירים את הסתירה?  
**רד"ק על פס' ט:** עד גורן כידון - ובספר שמואל גורן נכון ושני שמות היו לו ואפשר כי נקרא כידון על שמת שם עזא מעניין יראו עיניו כידו.  
**בבלי סוטה לה ע"ב:** כתיב: (דברי הימים א' יג) כידון, וכתיב: (שמואל ב' ו) נכון! אמר רבי יוחנן: בתחילה כידון, ולבסוף נכון.  
**רש"י סוטה ל"ה ע"ב:** כשבא הארון שם נעשה להם ככידון ההורג שהרג את עוזא. ולבסוף נכון: לאחר שנשתהה בבית עובד אדום נעשה נכון להכין את ביתו.

## 4.

על פי המסופר בשמואל ב ו', א-ד היה הארון בבית אבינדב במשך 20 שנה מאז הוחזר מן הפלשתים. גם בחזרתו מהפלשתים (שמואל א ו', ז) הוא הוחזר בעגלה חדשה אך מי שהוריד אותו היו הלויים (שם ז', א). פוטנציאל הנזק של הארון היה ידוע מגורלם המר של אנשי אשדוד ואנשי בית שמש.

**א** | כיצד נשאו את הארון בדרך כלל? עיינו בלקט מקורות העוסקים בכך: שמות כ"ה, יד-טו; במדבר ד', טו; יהושע ג', ו; מל"א ח', ו-ז; דה"ב ה, ד-ז.

**ב** | עיינו במפרשים, מדוע בחר דוד להעלות את הארון באמצעות עגלה? **רד"ק על פס' י:** על אשר שלח ידו על הארון - והוא לא היה לוי, ובזה שגה דוד. כי על ידי הלויים היה לו להביאו, ולא בעגלה כמו שכתוב: ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו. וכן התודה הוא חטאו, ואמר כי לא לשאת ארון האלהים כי אם הלויים, ואמר פרץ השם בנו כי לא דרשנוהו כמשפט. והענין אשר שגה דוד בזה הענין והוא מקרא מפורש, חשב כי לא יהיה חטא בזה אם ישאוהו בעגלה אע"פ שכתוב בכתף ישאו, כי אמר באותו זמן במדבר צוה השם כן לפי שהיה המשכן נשא בעגלות צוה לשאת הארון בכתף, להורות כי קדושת הארון גדולה מקדושת המשכן אבל בזמן שלא יהיה שם משכן חשב שאין חטא אם ינשא בעגלה ועוד כי בעגלה בא משדה פלשתים ובזה שגה.

**הגר"א:** אז אמר דוד: הינו כי בתחילה חשב דוד האמור "בכתף ישאו" לא נאמר אלא לדור המדבר שהיה ראוי לישא בכתף כי העדה כולם קדושים ודור דעה ובדורו אין ראוי אלא לישא בעגלה.

## 5.

בפרק ט"ו א-טו מוסקות מסקנות מאסון פרץ עוזא שאינן מופיעות במקבילה בשמואל ובהן מטיל דוד את האחריות לאסון על עצמו.

**א** | עיינו דה"א ט"ו, ב מה מוסיף דה"י על שמואל? מה מטרת התוספת? עיינו בפרקנו פסוקים יג-טו על פי פס' יג, מי האחראי על כשלון העלאת הארון בפעם הראשונה?

**ב** | עקבו אחרי הופעתו של השורש פ.ר.צ. השוו בין פרק י"ג, ב לשם פס' יא, ולפרק ט"ו, יג. עקבו אחרי הופעתו של השורש ד.ה.ש. השוו בין פרק י"ג, ג לפרק י"ד, ו לפרק ט"ו, יג. כיצד מעמיקה ההשוואה את הביקורת על דוד?

**ג** | עיינו בגמרא, מהו שורש חטאו של דוד על פי דעת רבא? **בבלי סוטה** לה ע"א: ...דרש רבא: מפני מה נענש דוד? מפני שקרא לדברי תורה זמירות, שנאמר: (תהלים קיט נד)

"זְמִירוֹת הָיוּ לִי חֻקִּי בְּבֵית מְגוּרֵי"

אמר לו הקב"ה: דברי תורה שכתוב בהן (משלי כג) התעיף עיניך בו ואיננו, אתה קורא אותן זמירות? הריני מכשילך בדבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו, דכתיב: (במדבר ז ט) "וּלְבָנֵי קָהָת לֹא נָתַן [עגלות] פִּי עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בְּכַתְּף יִשְׂאוּ"

הרחבות ומענה לשאלות "מתן על הפרק"  perek.matan@gmail.com

התכנית השש-שנתית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים  
© כל הזכויות שמורות. מתן על הפרק. מתן ירושלים | טל': 02-5944555

פרק י"ד קוטע את הרצף הסיפורי של העלאת הארון. עמדו על הנושאים השונים בפרק: בניין ביתו של דוד והכרתו בעזרת ה' לביסוס ממלכתו (א-ב), נשות דוד שנספחו לו בירושלים וילדיו שנולדו לו שם (ג-ז), המלחמות בפלשתים (ח-ט).

## 6.

חישבו כיצד פרק זה מאזן את הביקורת על דוד בסיפור העלאת הארון? שימו לב לשימוש בשורש פ.ר.צ בפס' יא לעומת השימוש בשורש זה בפרקים י"ג וט"ו. כמו כן שימו לב להדגשה על נאמנותו של דוד לקב"ה בפסוקים י-טז.

## הרחבה:

סיפור פרץ עוזא (בשמואל) נקרא בהפטרה של פרשת שמיני, בה מתו שני בני אהרון בהקריבם אש זרה על המזבח. המדרש מחבר בין שני אירועים טרגיים אלו, ומדגיש שאל לו לאדם להירתע מהעיסוק במקדש אלא עליו להיזהר ולציית לחוקי הקב"ה:

**במדבר רבה (וילנא)** פרשה ד ד"ה כ ופקדת אלעזר

"וישב ארון ברית ה' בית עובד אדום הגתי"

אמרו רבותינו שני דברי' היו קדושים וגדולים וכסבורין בני אדם שהם קשים. וכדי שלא להוציא לעז עליהם כתב בהן דבר גדול של שבח וברכה. ואלו הן קטרת וארון קטרת. שלא יאמר אדם קשה הוא הקטרת, על ידו מתו נדב ואביהוא ועל ידו נשרפו עדת קרח ועל ידו נצטרע עוזיהו לכך כתב הקב"ה מעלה גדולה בקטרת שניצלו ישראל על ידו שנאמר (במדבר יז) ויקח אהרן כאשר דבר משה וירץ אל תוך הקהל וגו'.

ארון שלא יאמר אדם קשה הוא הארון, הוא הכה בפלשתים, הוא הרג באנשי בית שמש, הוא הרג לעוזא לכך כתב בו ברכה שנאמר וישב ארון ה' וגו' ללמדך שאין קטרת וארון הורגין אלא עונות הורגין.

הרחבות ומענה לשאלות "מתן על הפרק"  perek.matan@gmail.com

התכנית השש-שנתית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

© כל הזכויות שמורות. מתן על הפרק. מתן ירושלים | טל': 02-5944555